

Niccolò Machiavelli

Z Wikipedie, otevřené encyklopedie

Niccolò Machiavelli [makjaveli] (3. května 1469 – 21. června 1527, Florencie) byl italský politik, filozof, diplomat, spisovatel, historik a vojenský teoretik. Jeho současníky byli Leonardo da Vinci a Michelangelo Buonarroti. Pocházel z notářské, ne příliš zámožné rodiny, jeho otec Bernardo byl právníkem, se svou ženou Bartolomeou měl kromě Niccola ještě syna Totta a dcery Primavera a Ginevru.

Niccolò Machiavelli

Santi di Tito, portrét Machiavelliho, 2. pol. 16. st. (detail)

Narození	3. května 1469 Florencie
Úmrtí	21. června 1527 Florencie
Stát	Itálie
Období	1499 - 1527
Významná díla	Vladař Rozpravy nad prvními deseti knihami Tita Livie Florentské letopisy

Podpis

multimediální obsah na Commons

citáty na Wikicitátech

Seznam děl ([http://aleph.nkp.cz/F/?](http://aleph.nkp.cz/F/?ccl_term=wau=jn19990005296+or+wk=wjn19990005296&func=find-c&local_base=nkc)

[ccl_term=wau=jn19990005296+or+wk=wjn19990005296&func=find-c&local_base=nkc](http://aleph.nkp.cz/F/?ccl_term=wau=jn19990005296+or+wk=wjn19990005296&func=find-c&local_base=nkc)) v databázi Národní knihovny

Některá data mohou pocházet z datové položky.

Obsah

- 1 Životopis
- 2 Politická filozofie a pojetí člověka
- 3 Učení o ctnosti
- 4 Vztah ke křesťanství
- 5 Dílo
  - 5.1 Seznam děl
  - 5.2 Vladař
    - 5.2.1 Dělení panství
    - 5.2.2 Ideální vojsko
    - 5.2.3 Vlastnosti vladaře
    - 5.2.4 Nutnosti státu
  - 5.3 Rozpravy nad prvními deseti knihami Tita Livia
    - 5.3.1 Vojenství a politika
    - 5.3.2 Ideál vládní moci
    - 5.3.3 Typologie městských států
- 6 Reference
- 7 Literatura
- 8 Související články
- 9 Externí odkazy

Životopis

Poprvé o Niccolovi slyšíme jako o aktivním účastníku dění v jeho rodném městě roku 1498, v roce, kdy padl Savonarolův režim. Po propuštění jeho přívrženců byl Machiavelli 19. června jmenován do funkce kancléře florentské republiky. V roce 1500 se stal poprvé otcem a rok poté se oženil s Mariettou, dcerou Bartolomea Corsiniho. Ta Niccolovi porodila nakonec šest dětí a podle manželových dopisů k ní Niccolò nikdy neztratil náklonnost, ačkoliv jí byl mnohokrát nevěrný. Jako vyslanec Rady deseti byl Machiavelli čtyřikrát ve Francii, ve Švýcarsku a v Německu, plnil poslání i k papežskému dvoru Julia II. Potom ho Rada deseti jmenovala komisařem pro válku proti Pise. Když Florencie prohrála v bitvě proti Španělům u Prata, španělští protektoři dosadili k moci opět Medicejské. Ti v roce 1513 dali Machiavelliho kvůli podezření ze spiknutí proti nim zatknout, vyslýchat a mučit. Protože mu nebylo dokázáno, že by byl strůjcem politiky Rady deseti, ale jen jejím pěšákem, byl odsouzen pouze k vyhnanství za hradby města, s tím, že nesmí opustit území Florencie. Machiavelli žil na malém statku a věnoval se studiu literatury a vlastní literární činnosti. V období, kdy žil v politické nemilosti, napsal svá nejvýznamnější díla. Machiavelli se snažil získat přízeň Medicejských, v roce 1520 byl skutečně omilostněn, stal se jejich oficiálním dějepiscem a byl pověřen, aby napsal Florentské dějiny. Na sklonku jeho života nabídl Medicejští Machiavellimu r. 1525, aby řídil novou stavbu městských zdí. Nedlouho potom, co se vrátil do Florencie, však vláda Medicejských padla a nová republikánská garnitura zbavila Machiavelliho úřadu. Machiavelli se ještě pokusil znovu získat místo sekretáře, neuspěl však. Po tomto odmítnutí těžce onemocněl, patrně na žaludeční vředy, a roce 1527 duševně zlomen zemřel. Pohřben je ve florentském chrámu Santa Croce, stejně jako například Galileo Galilei.

Politická filozofie a pojetí člověka

Niccolò Machiavelli

K novému originálnímu zkoumání politického fenoménu, k pokusu o novou politickou filozofii, vedlo Machiavelliho právě jeho vyřazení z politického života. Kdyby zůstal v politickém dění, velmi pravděpodobně by nebyl měl odvahu být tak bezohledně kritický k politice. Podle Machiavelliho je politika umění, jak zacházet s mocí, aby se dosáhlo úspěchu. Moc ve skutečnosti nemá žádné teologické ani etické zdůvodnění. Aby vládnoucí zvítězili, musí být bezohlední. Politická věda se má tedy zabývat tím, co je, a nikoli tím, co by mělo být. To je nová politická filozofie, zcela oddělující politiku od etiky. Dále je pro Machiavelliho úvahy typické, že vychází z přesvědčení, že i když se časy mění, lidé zůstávají v podstatě stejní. Nepřijímá tedy myšlenku o zdokonalování lidstva a člověka. Od lidí se podle Machiavelliho dá očekávat spíš zlo; k dobrému musí být vedeni nebo i donucováni. Přesto ve svém dílu Vladař vkládá do lidí jistou důvěru.

Učení o ctnosti

S pojmem ctnost (virtù) se pracovalo už v antice. Machiavelli však její pojetí zcela mění – souhlasí sice, že se jedná o soubor vlastností, které umožňují vladaři získat na svou stranu štěstěnu a tím získat slávu, nespojuje ji ale s konkrétními vlastnostmi.

Jejím určujícím rysem je ochota udělat, co diktuje nutnost – ať je to čin ničemný nebo ctnostný. Virtù tedy označuje požadovanou vlastnost mravní pružnosti vladaře. Mít virtù tedy znamená být ochoten udělat všechno, co je nutné pro dosažení slávy a velikosti obce, ať jsou to činy samy o sobě dobré nebo zlé. Chce-li vládce dosáhnout nejvyšších cílů, nemá se tedy pokoušet jednat v první řadě mravně. Virtù má původ v dobré výchově, která má zase původ v dobrých zákonech. Naopak s virtù se neslučuje např. bohatství, rozvoj technických zbraní (občané mají mít vlastní branné schopnosti) a rozvoji vědy. Právě rozvoj vědy má bránit lidstvu vrátit se do svého původního stavu, který měl znamenat návrat k ctnosti. Tímto návratem Machiavelli chápal především návrat k původnímu městskému státu.

Vztah ke křesťanství

Machiavelliho názor na virtù se projevuje i v hodnocení náboženství. Negativní přístup má ke křesťanství s výjimkou těch jeho forem, které hlásají návrat k chudobě. Křesťanství podle něj oslabilo antickou představu o státu, zničilo víru, jež se vyvinula především v době republikánského Říma, a víru ve velikost ducha. Jako změkčilé náboženství odnaučilo lidi statečnosti a ctnosti. Tímto vším způsobilo morální zkázu Itálie. Místo politické morálky, jež hlásala statečnost, zavedlo morálku útrpnosti. S tím, jak lidé přestali mít zájem o politiku, došlo k zavedení zločineckých forem vlády.^[zdroj?]

Dílo

Seznam děl

- *Discorso fatto al magistrato de' Dieci sopra le cose di Pisa*, (1499)
- *Parole da dirle sopra la provvisione del danaio*, (1503)

- *Descrizione del modo tenuto dal Duca Valentino nello ammazzare Vitellozzo Vitelli, Oliverotto da Fermo, il Signor Pagolo e il duca di Gravina Orsini*, (1503)
- *Ritratto delle cose di Francia* (1510)
- *Ritratto delle cose della Magna* (1512)
- *Il Principe* (1513, vydáno 1532) = *Vladař*
- *Discorsi sopra la prima deca di Tito Livio*, (1513 – 1519) = *Rozpravy nad prvními deseti knihami Tita Livie*
- *Dell'arte della guerra*, (1516 – 1520) = *O umění válečném*
- *La vita di Castruccio Castracani da Lucca*, (1520) = *Život Castruccia Castracaniho z Lukky*
- *Istorie Fiorentine*, (1520 – 1525) , vydáno 1532) = *Florentské letopisy*
- *Decennali*
- komedie *La mandragola*, (1513) = *Mandragora* (1520)
- novela *Belfagor arcidiavolo* (1519) = *Belfagor*
- *Epistolario* (1497 – 1527) – korespondence (poprvé vydáno až 1883)
- *L'asino*
- *Andria*, přepracování překladu Terenciovy Andrie
- *Clizia*, (1525)

Vladař

Tento útlý spis obsahující 26 krátkých kapitol vyšel poprvé v roce 1532 až po smrti Machiavelliho, ačkoliv jej začal psát už v roce 1513 po vykázání z Florencie. Autor dílo v úvodu věnuje Lorenzovi Medicejskému. Jedná se o klíčové dílo, které obsahuje politické úvahy odhalující a popisující mechanismy fungování moci a definují zásady Pragmatické politiky zaměřené na řešení konkrétních problémů doby a státu. Autor touží po jednotném státu, který by byl spravován moudrým vládcem, který by neměl váhat použít jakékoli prostředky, aby zajistil blaho země. Vychází z myšlenky, že by člověk měl spoléhat pouze na své síly. Recepty Machiavelliho a úsudky o jeho politické filosofii byly po vydání Vladaře velmi protichůdné. Papež v roce 1532 povolil vydat Machiavelliho spisy, ale o dvacet sedm let později se Vladař ocitl na Indexu zakázaných knih.^{[1][2][3]} Jezuité i protestanti psali proti Machiavellimu a snažili se vyvrátit jeho politickou filosofii v základě. Vycházeli z něho však první teoretikové absolutismu, zvláště pak Thomas Hobbes. Také osvícenci ve Francii v Niccolovi spatřovali republikána. Charles Montesquieu byl dokonce podezříván, že od něho opsal řadu myšlenek. Ve Vladaři Machiavelli vůbec poprvé použil pojem stát (stato). Do té doby se ho neužívalo. Říkalo se politeia, res publica, civitas, regnum, imperium.

Dělení panství

V úvodní kapitole začíná vyčleněním pojmu „panství“ a uvádí, že všechna panství jsou buď republiky, nebo suverénní vladařství. Dále předkládá, že všechna vladařství jsou buď dědičná, nebo nová, ve kterých rozlišuje „celá nová“ od těch, která jsou přičleněna k dědičnému státu. Oněm „celým novým“ se věnuje i v 6. kapitole. V tomto místě zároveň uvede snad nejdůležitější antitezi v celé své politické teorii – prohlašuje, že nová vladařství se získávají vlastními zbraněmi a schopnostmi (virtù), nebo cizími zbraněmi a štěstím. Druhý případ je častější, a panovník se zde neobejde bez odborného poradce.

Ideální vojsko

Základem státu jsou podle Machiavelliho dobré zákony a dobré vojsko (přičemž vojsko zákony svou důležitostí převyšuje). Vojska jsou v základu dvojího typu: námezdní žoldnéři a občanská milice. V Itálii se téměř všeobecně používal žoldnéřský systém, který Machiavelli kritizuje; takové vojsko je podle něj nespolehlivé a podplatitelné. Své názory nemění, ani když jím prosazovaná domobrana z bitvy u Prata uprchne.

Vlastnosti vladaře

Úspěšný vladař musí mít nejen spolehlivou armádu, ale také pěstovat správné vlastnosti vladaře a vůdce. Sem spadá určitá míra štěstí. Panovníkova *virtù* pomáhá k tomu, aby Štěstěna stála na jeho straně. Toto jsou tedy podmínky, které vedou k vladařově slávě.

Nutnosti státu

Svobodu považuje Machiavelli za základní předpoklad velikosti státu (tento názor vyslovuje i v Rozpravách). Aby se stát mohl hospodářsky rozvíjet, je oproti tomu nutné zajistit právní bezpečnost – když si lidé budou moc být svým majetkem jisti, rádi ho budou znásobovat. Panovník musí zajistit ochranu majetku a žen poddaných nejen před jinými poddanými, ale ani sám si na ně nesmí činit nárok.

Rozpravy nad prvními deseti knihami Tita Livie

Rozpravy jsou oproti Vladaři obsáhlé dílo o státech a vládách. Nevznikly jako dílo určené veřejnosti, nýbrž jako spis, v němž se Machiavelli sám vyrovnává s mnoha historickopolitickými problémy, tedy jako dílo, které bylo určeno především pro jeho osobní potřebu.

Vojenství a politika

Machiavelli zdůrazňuje vztah vojenských řádů k politice (tj. závislost těchto řádů na politice). Aby si stát uchoval politickou vůli, musí v něm fungovat řádný vojenský systém. K jeho ustavení zase slouží *ctnost* (*virtù*). Válečné umění však nemá být dědičné; i řemeslníci by měli ve válce bojovat, po jejím skončení by se však všichni měli navrátit ke svému původnímu povolání.

Ideál vládní moci

Machiavelli odsuzuje diktaturu a staví se proti neomezené královské moci (ta je přípustná jen ve válečném stavu). Za nejlepší formu považuje republiku, ve které nikdo nezíská přílišnou moc. Tři „čisté“ ústavní formy – monarchie, aristokracie, demokracie – jsou podle něj bytostně nestálé a cyklicky směřují ke zkáze a rozkladu. Nestálé rysy čistých forem se tedy musí korigovat a silné stránky spojit pomocí smíšené ústavy.

Typologie městských států

Machiavelli rozeznává tři druhy států, přičemž za nejlepší považuje onen, v němž byla zachována vnitřní jednota, v němž nedošlo k zásadnímu rozporu mezi bohatými a chudými, v němž hegemonii podržely střední vrstvy. Podle především tohoto kritéria rozeznává:

a) města německá, **b)** města toskánská, **c)** Benátky.

a) Města německá: Machiavelli je hodnotí velice pozitivně, zdůrazňuje jejich prostotu a nezkaženost, kterou staví do protikladu s rozmařilostí Itálie. Vidí v nich ztělesněnu především vládu středního měšťanstva.

b) Města toskánská: Spadá sem i Florencie, kterou Machiavelli hodnotí různě v závislosti na různých historických obdobích. Za nejlepší považuje dobu, kdy se ve Florencii plně dostala k moci vláda popolo (řemeslnicko-obchodnická složka obyvatelstva). Jen ta má být schopná zaručit zákony.

c) Benátky: Machiavelli kritizoval její ústavu, ve které spatřoval prostředek zaměřený proti široké vládě lidu. Dále vytýká benátské ústavě též neschopnost plně rozvinout vojenské akce. V benátské ústavě viděl především typ ústavy městského státu, nikoli tedy ústavu, jež by se přibližovala feudálnímu vzoru.

Reference

1. „Machiavelliho dílo se roku 1559 ocitá na indexu, kde vydrželo až do konce 19. století." → ZNOJ, Milan, BÍBA, Jan a kol. *Machiavelli mezi republikanismem a demokracií*. Vyd. 1. Praha: Filosofía, 2011. 453 s. ISBN 978-80-7007-360-5. [Viz str. 16.]
2. Machiavelli je uveden např. ještě v *Indexu* z roku 1892 → *Index librorum prohibitorum* sanctissimi Domini Nostri Leonis XIII. Pont. Max. jussu editus: Editio IV. Taurinensis cum appendice usque ad 1892. Taurini : Typ. Pontificia et Archiepiscopalis Eq. Petrus Marietti, 1892. 444 s. [Viz str. 245.]
3. Vydání *Indexu* z roku 1900 už jeho jméno nezmiňuje → *Index Librorum Prohibitorum* Ssmi D.N. Leonis XIII Jussu et auctoritate recognitus et editus: praemittuntur constitutiones apostolicae de examine et prohibitione librorum. Romae: Typis Vaticanis, 1900. xxiii, 316 s. [Viz str. 198.]

Literatura

- KUDRNA, Jaroslav. *Machiavelli a Guicciardini. K typologii historickopolitického myšlení pozdní italské renesance*. Brno : UJEP, 1967.
- MACHIAVELLI, Niccolò. *Vladař*. Praha : Argo, 2001.
- MACHIAVELLI, Niccolò. *Rozpravy o prvních deseti knihách Tita Livia*. Praha : Argo, 2001.
- MÉNISSIER, Thierry – ZARKA, Yves Charles. *Machiavelliho Vladař: nové umění politiky*. Praha : OIKOYMENH, 2015.
- PREZZOLINI, Giuseppe. *Život Nicola Machiavelliho, učitele vladařů*. Praha : Orbis, 1940.
- SKINNER, Quentin. *Machiavelli*. Praha : Odeon, 1995.
- SYLLABA, Theodor. *Dějiny politických filozofií (Politické filozofie od antiky do konce 20. století)*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2005.
- WHITE, Michael. *Machiavelli. Nepochopený muž*. Praha : BB/art, 2006.
- ZNOJ, Milan, BÍBA, Jan a kol. *Machiavelli mezi republikanismem a demokracií*. Vyd. 1. Praha: Filosofía, 2011. 453 s. ISBN 978-80-7007-360-5.

Související články

- Machiavellismus
- Seznam italských spisovatelů

Externí odkazy

- Obrázky, zvuky či videa k tématu **Niccolò Machiavelli** ve Wikimedia Commons
- „Old Nick“: Ďábelský kazatel nebo první hodnotově neutrální politický vědec? (<http://www.mises.cz/literatura/ekonomicke-mysleni-pred-adamem-smithem-52-kapitola--6-4-old-nick-dabelsky-kazatel-nebo-prvni-hodnotove-neutralni-politicky-vedec--509.aspx>) na Mises.cz
- Il Principe (<http://metalibri.wikidot.com/title:il-principe:machiavelli-nb>) na MetaLibri Digital Library.

Citováno z „https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Niccolò_Machiavelli&oldid=13173189“

Kategorie: Niccolò Machiavelli | Italští političtí spisovatelé | Italská historiografie | Političtí filosofové | Narození 1469 | Úmrtí 1527 | Pohřbení v bazilice Santa Croce ve Florencii | Filosofové 15. století | Úmrtí 21. května | Úmrtí ve Florencii | Narození 3. května

Údržba: Články obsahující nedoložená tvrzení

-
- Stránka byla naposledy editována 27. 12. 2015 v 18:09.
  - Text je dostupný pod licencí Creative Commons Uveďte původ-Zachovejte licenci 3.0 Unported, případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce Podmínky užití.